

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 8. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vse leto . . . 12.— . . . 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglaš se računo po tarifi v potitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javno zahvale, domači oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacijo in oglaš sprejema **upravnništvo** ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglaš je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so prosto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„V edinosti je moč“.

Občni zbor pol. društva „Edinost“ — razpuščen.

(Dalje).

Kolike previdnosti treba pri nas gledati javnih shodov, priča naj nastopno dejstvo. Nikdo se ne more odtegniti spoznanju, da bi se izdatno zboljšal položaj okoličanskih Slovencev po zasnutju posebnega okrajnega glavarstva za okolico. To misel smo hoteli propagirati in širiti v minulem letu na posebnih shodih po okolici. Celó dnevi so bili že določeni tem shodom. Kar se nas je opozorilo z jako odlične strani, da nikar se ne prenačljiti z javnim razpravljanjem o tej misli, ker bi morda — pri znanem mišljenju mnogih okoličanov — več škodovali tej potrebni ideji nego pa koristili. Mi nismo mogli drugače, nego da smo uvažili ta dobrohotni opomin izkušenega in za pošteno našo stvar neumorno delujočega moža in — shodov ni bilo. Vsaj za sedaj jih ni bilo.

Pa še nekaj treba pomisliti. Nam ne manjka le v okolici nezavisnega razumnosti. To isto velja tudi za mesto. Mi imamo sicer v mestu veliko inteligencije, toda zavisne in vezane; nimamo pa sploh mož, ki bi imeli možnost in voljo za nastopanje po javnih shodih. Malo malo jih je, ki bi se mogli in hoteli spuščati v vrtinec javnega življenja.

Ne moremo drugače, nego da te odnošaje priporočimo v pomislek vsem onim, ki bi si želeli krepkejšega poleta v narodno-politiškem gibanju po naši okolici.

Gledé Istre moramo izreči najiskrenejšo zahvalo vrlim boriteljem-poslancem. Tam razbremenjajo oni naše politično društvo se svojimi mnogoštevilnimi shodi volilcev. V Istri so razmere drugačne: tam deluje v prvi vrsti živa, govorna beseda.

Iz dogodkov minolega leta bi bilo pripomniti:

Dne 27. junija 1895. slavili smo v Trstu znamenit narodni praznik: 25letnico glasila Hrvatskega istrskih. K sv. maši, na shod in na banket je prihitelo od vseh strani naše pokrajine odličnih mož, med istimi več poslancev, duhovnikov in šupanov, njim na čelu drž. poslanci Nabergerj,

Spinčič in Lagija. Na slavnosti je bilo oficijelno zastopano tudi politično društvo „Edinost“ v zmislu stroge vzajemnosti med Hrvati in Slovenci na Primorskem.

Minolega leta je naša stvar sijajno zmagala o občinskih volitvah v Podgradu. Onemu, ki se zanima za javne dogodke, ne treba praviti, kaj to pomeni. Po svoji moči sta pripomogla k temu tudi naše društvo in naše društveno glasilo.

Meseca julija nas je ostavil mož, ki je bil se svojim bistrim vidom in redko svojo razsodnostjo v političnih stvareh ozivljajoča duša v našem odboru: gosp. Fran Podgornik se je preselil na Dunaj. Predsedništvo mu je pismenim potom izreklo svojo zahvalo v zmislu soglasnega sklepa društvenega odbora.

Veliko nevoljo je jelo vzbujati med slovenskimi verniki v metu tržaškem dejstvo, da je časopisje židovsko čedanje drznejše jelo napadati našo duhovščino ter siliti v stvar katoliške cerkve. Jasno je, da hočejo tudi v cerkev zasejati narodno-italijansko agitacijo. Na tako početje nismo mogli molčati ni kakor katoličani ni kakor Slovenci. Po daljšem posvetovanju je naložil odbor uredništvu društvenega glasila, da mora — v kolikor le dopuščajo obstoječi tiskovni odnošaji — reagovati proti onečestevanju katoliške cerkve po izvestnih ljudeh, ki nimajo ničesar opraviti v istej. Čestiti čitatelji „Edinosti“ so se lahko uverili, da je uredništvo po svoji možnosti ustrezalo temu nalogu. Protestovalo je v jednomer proti drznosti židovskega življa, ki ima v Trstu — in to je značilno za naše odnošaje — odločno besedo. Naš odpor proti židovskemu življu pa nikakor ne izvira iz verske netolerancije, ampak namenjen je le v obrambo čistosti, samostojnosti in nedotakljive avtonomije naše katoliške cerkve. Tako bomo delali i v bodoče.

Pod konec leta 1895. šel je v pokoj voditelj policijskega komisarijata pri sv. Jakobu. Z ozirom na dejstvo, da je ta okraj po večini slovenski, in ker smo bili po mnogih župljanih naprošeni v to, sklenil je odbor, da je storiti potrebne korake v ta namen, da bode imenovan na to mesto uradnik,

ter tje vzbudili so me gromoviti dobro-klici. Pro-motril sem lica prisotnikov. Večina kmetov, nekoliko učiteljev — duhovnika ni jednega. Oči plamtele so jim in usta bila so na pol odprta radi vročine ter radovednosti. Pogled na-nje me je razburjal.

Po taborju sešli smo se z nekaterimi našimi sosedi. Predno so se nam smejali, kako so nam zažgali ribnik.

Vrnili smo se zvečer po deveti uri. Vožnja po krajih, za-me tujih, jako me je bila zanimala; predno sem zaspal, videl sem jih še dolgo v duhu; obnovljali so mi vsednevni užitek.

Drugi teden prišel je v vas dekan nadzorovat pouk krščanskega nauka. Župniku, kateri je bil znan kot pošten narodnjak, ni bil nikdar posebno naklonjen, toda sedaj bil je hladen in mrzel ko led. Izpraševal je strogo in ne določene partije, tako, da je i sosedom bilo čudno in sumljivo — kakor da bi nečesa iskal. Po skušnji odrekel je pogostitev, oprostil se nekakim praznim izgovorom ter prosil za nekaj besed med štirimi očmi.

Razburjeno čakal sem na župnika v kuhinji. Gospodinja se ni o ničem ni sanjalo. Minute vleklo so se ko ure.

vašč tudi našemu jeziku. Namerovani korak pa smo opustili, ker smo drugim potom dobili zagotovilo, da bode ustrezno tej opravičeni zahtevi naši. Res je bil imenovan voditeljem komisarijata pri sv. Jakobu uradnik, ki popolnoma odgovarja v vsakem, torej tudi v jezikovnem pogledu.

Tudi za predstoječe volitve v mestni svet, oziroma deželni zbor tržaški storili so se že meseca aprila prvi pripravljalni koraki. Sklicali smo shod zaupnih mož iz vseh okrajev okolice, ki so nam poročali o položaju. Sklepali seveda še nismo ničesar, ker je bil shodu le informativen namen in ker bi bilo sklepanje sploh prezgodnje. Bodočemu odboru bode nadaljevati zapričeto delo. Ker se bodo v nastopajočem društvenem letu vršile tudi državnoborske volitve, čaka bodočega odbora uprav velikanska naloga. (Pride še.)

Poslanec Pernerstorfer o političnem položaju.

Tržaški socialisti sklicali so na včerajšnji večer shod na vrt gostilne „al Mondo nuovo“. Sklicatelj je bil razglasil, da bode na tem shodu govoril državni poslanec dr. Pernerstorfer o političnem položaju v Avstriji. Ta oklic je naglašal, da je omenjeni gospod poslanec jeden izmed jako malega števila državnih poslancev, ki imajo še srca za delavski stan in ki se potegujejo za zboljšanje položaja istega. Umevno je, da je ta oklic privabil na zborovanje veliko število občinstva, večinoma iz delavskega stanu.

Dasi se ne strinjamo povsem z izvajanjem g. poslanca Pernerstorferja, koja je izustil na sinočnem shodu, moramo vendar priznati, da je bil njegov govor zelo zanimiv, posebno pa poučen za onega, ki je hotel slišati ono, česar gospod poslanec — ni povedal. Gospod Pernerstorfer ni povedal ničesar novega, a tudi ni rešil — socialnega vprašanja. Pridrži si pravo, da pozneje izrazimo svoje menenje o tem govoru poslanca Pernerstorferja, priobčujemo tu njegov govor v bistvenih potezah.

Gosp. poslanec pričel je razmotrivati, kakó

Konečno, po pol-urnem mučnem čakani po-kazala sta se mi pred župniščem. Župnik bled, toda miren, dekan z ironičnim nasmehom na licu. Poslednji dvorljivi poklon in voz odpeljal je moje neprijetno, obtežujoče me breme. Stopil sem na hodnik.

„Nekdo me je naznanil“, rekel je župnik suho, a na obličji pokazal se mu je bolesten izraz.

„Tabor“.

Potrdil je. Opazil sem na njem veliko razburjenost.

„Srđi Vas to?“

„Grožno!“

Začudil sem se, a v glavo šinila mi je misel: „Torej vendar se bori za priznanje od zgorej. Mogoče i koncesije v prepričanju! Hm, redko je najti moža poštenjaka...“

Pogledal mi je v lice ter razbral na njem vse. Trpko se je nasmešnil ter rekel:

„Zgorej nimam ničesar izgubiti, razumete. Toda boli me, da imam v vasi garjevo ovco, katera me je naznanila!“

Zamežiknil je očesom ter dejal:

„Pojdite z menoj na obed!“

PODLISTEK.

Iz vasi.

Češki spisal Otakar Jirmař; prevel I. P. (Zvršetek.)

Župnik smejal se je veselo, zabavala ga je vsa stvar. Rekel sem: „Ko bi gospica izvedela, kam je prešel njen dar — nekaj tednov bi se mi slabo godilo“.

Nasmejal se je ter prikimal. Havel je bil nekoliko v zadregi. Zasul si je smotke v žep ter zahvaljuj se, vrnil mi tobolko, rekoč: „Prosim, da sem tako smel, toda dal bi jo bil — samo ob sebi umevno — otrokom; kaj hočete s tako neumnostjo, zaman se trga žep“.

Črez pol ure pripeljali smo se v Rovensko ter brzo bili na mestu. Župnik dal je Havlu potrebna povelja in odšli smo na tabor na podnožji Ripovem. Župnik je pravil:

„Ti taborji imeli bi biti vsako leto. Veliko sredstvo so za vzgojo naroda. Ne slišimo sicer mi tu mnogo novega, toda temu ljudstvu tu bi — vsaj večinoma — nadomestili in nadomeščavali časopise“.

Solnce pražilo in pripekalo je: ljudje na tribunah so se potili. Poslušal sem nepazljivo. Sem

se je razvijala naša država od leta 1848. do danes. Omenil je za Avstrijo toli krvavih bitek pri Solferinu in Kraljevem Gradcu. Čigava kri je tekla tam? Bržkone kri onih knezov, grofov in baronov, kojih imena nahajamo povsodi tam, kjer smo — izgubili kojo bitko? Ne; svoje življenje žrtvovali so za državo in za dom sinovi priprostega ljudstva. Imena visokih gospodov pa nahajamo kakor vojskovodje le tam, kjer smo kojo bitko — izgubili.

Umevno pa je, da izgubljena bitka stane mnogo denarja. Ako pa država sama tega denarja nima, mora si ga izposoditi, baš tako, kakor zasebnik. Kje pa si ga izposodi? Pri velikih kapitalistih, ali kakor pravimo po domače — pri Židih, kar je tako rekoč jedno in isto. Da pa dobi izposojeni si denar nazaj, mora nalagati državljanom davke, davke in še davke. O tem pa, rekel je poslanec, bodem govoril pozneje nekoliko pogloblje.

Sedaj treba omeniti, da je bila država, kakor že rečeno, vsled izgubljenih bitek zagazila v velike zadrege, ljudstvo pa je bilo nezadovoljno. Da pomiri razburjene duhove, dala nam je vlada takozvano „konstitucijo“.

Kaj je ta konstitucija? Rekli so sicer, da naj si ljudstvo izbira svoje zastopnike ali poslance, ki naj bi z vlado vred delali zakone. Kako pa se vrše te volitve? Poglejmo si naš takozvani „parlament“ nekoliko pogloblje. V državnem zboru sedi sedaj 353 poslancev. Od teh jih je 85 kakor zastopniki velikega posestva, 21 njih pa zastopa veliko obrt. Torej, kakor vidite, dobra tretjina vseh poslancev zastopa le veliki kapital. Kje so torej zastopniki široke mase ljudstva, kje dela vskega stanu, nižjih slojev? Volitve vrše se pa tudi neenakomerno za mesta in za kmetijske občine. Meščani, ki imajo denarja, so bržkone toli pametni, da smejo voliti izravno ali direktno. Kmet pa, ki živi na deželi, je menda še preneumen, da bi si znal sam izvoliti svojega zastopnika, ampak mora voliti še-le volilnega moža, in on voli za toliko in toliko njih še-le poslanca. Umevno je, da kmet pozna kakor avtoriteto v svoji vasi samo gospoda župnika in pa gospoda učitelja. Ne pride mu nikdar na pamet, da bi se otresel vsakakoršnega vpliva in si volil svojim zastopnikom moža, svojega tovariša, in naj bode ta izvoljenec makar popolnoma preprost kmet. Volilci naj bi mu rekli tako-le: „Čuješ ti, ti pojdeš sedaj na Dunaj kakor naš zastopnik v poslanski zbornici. Tebi ni treba nikdar ničesar govoriti, samo tedaj, kadar bodo zahtevali novih davkov, takrat pa reci odločno ne in ne!“ Prepričan sem, da bi tak poslanec vršil svojo nalogo bolje in da bi več koristil svojim volilcem, nego marsikoji plemeniti gospod. (Burno odobravanje.) (Pride še.)

DOPISI.

Iz Dekani, dne 26. junija 1896. (Volitev župana). [Izv. dop.]

Volitev novega župana je pred durmi. Saj je čas po tolikih letih! Res, kakor se pri nas zatejajo te nesrečne občinske volitve, kaj takega se menda ne godi po vsem božjem svetu. In zakaj! Ker sedanji občinski „očetje“ nimajo niti pojma o velikih dolžnostih, ki jih nalaga upraviteljstvo občine. Zato menimo, da absolutno treba premembe na krmilu naše občine; treba, da si postavimo na čelo moža, kojega pripozna vsa občina najspodobnejšim in najsrčnejšim.

Dosedaj ni bilo tako pri nas. Nočemo ponavljati zopet, kako so se pri nas navadno vršile občinske volitve; le toliko rečemo, da iste niso bile izraz pravega javnega menenja. Na mesta odborikov so pa zopet navadno prišli le taki možje, koje si je želel gosp. župan, ne gledé na to, ali so vsestranski sposobni za ta posel, ali ne.

Mnogi menijo, da je županski stol le častno mesto, in zato menijo, da bi bilo nečastno za njih, ako bi se morali umakniti drugim sposobnejšim močem. In radi „časti“ drže se krčevito kurulskih stolov.

Mnogi odborniki pa menijo zopet, da je župan absoluten gospodar v občini in se ga neznanski — boje! Ob takih odnošajih niti govora o kakem pametnem nadzorovanju, kakoršno je potrebno povsodi: na vsakem podjetju, v vsaki trgo-

vini, v vsakem društvu in še posebno v vsaki občini.

Opravičena je zahteva, da mora vsakdo prav dobro poznati dolžnosti občinskega predstojnika, ako hoče uspešno voditi občino. A te dolžnosti so velike. Čitajte le občinske zakone — ako znate čitati (!) — in še posebej „Dodatek“ v knjigi Slomšekovih listov, koje je izdala družba sv. Cirila in Metoda v letu 1890. Ako bi storili tako vsi vi, ki ste bili dosedaj občini na čelu, trkali bi se na prsa in bili bi nekoliko manje ponosni.

Nočemo navajati tu, kaj se je storilo in se ni storilo v dosedanji dobi. Uverjeni, da je to dobro znano vsem, obračamo se do novoizvoljenega občinskega zastopa, če tudi je bil izvoljen deloma postarem kopitu, da dobro premisli, predno si izvoli novega načelnika. Nikdo nima poedovalne pravice do županskega stola, ampak do tega mesta, spojenega velikimi dolžnostmi, in zahtevajočega mnoge sposobnosti in požrtvovalnosti, ira pravico le oni, ki je najspodobnejši. Izvolite si torej moža, ki bode užival vseobče simpatije! Žalostno bi bilo, ako ne bi imeli takega moža v svoji sredi. Dajmo, začnimo vendar enkrat misliti, da postane naša občina to, kar bi lahko bila: jedna prvih med občinami istrskimi! To je vaša dolžnost, možje! Pred Bogom in svojo vestjo ste odgovorni za to, kakor ste opravljali dolžnosti, naložene vam od vse občine. Ne bojte se zamere pri pojedincih, kajti veliko hujša je zamera pri vsej občini.

Pozabite na to, kar je bilo in pripomnite občini do novega življenja! Izvolite izmed sebe moža, ki se hode vsidar zavedal toliko svojih dolžnosti do vse občine, kolikor tudi dolžnosti do skupnosti naroda slovenskega. To poslednje je še posebno potrebno v naši Istri, kjer nam je popolnoma nasprotna vrhna avtonomna oblast v deželi in kjer se nam od vseh strani kratijo politiška in narodna prava in ne najdemo obrambe in varstva — nikjer! Kdo naj brani narodni in slovenski značaj naše pokrajine, ako ga ne bodo branile samostojne, avtonomne občine? In ravno v tem pogledu v naši občini dosedaj ni bilo tako kakor bi morale biti.

Imejuči vse to živo pred očmi priporočamo vam iz globine svojega srčnega prepričanja: izvolite novim županom občine dekanske gospoda Ivana Mahničca iz mlina! To bi bila za sedaj najsrečnejša izvolitev. S tem možem na čelu boste lahko in uspešno reševali svoje velike naloge! Do tega moža bi gojili mi vsi neporušno zaupanje. (Opomba uredništva. Ker nam ni znana oseba priporočena, prepustiti moramo odgovornost na tem pozivu gospodom dopisnikom. Soglašamo pa popolnoma z željo, da bi važna občina dekanska skoro postala uzor občinam istrskim.)

Iz Idrije 5. julija. (Izv. dopis). Javna tombola, ki jo je priredilo tukajšnje „Delalsko bralno društvo“, je vspela krasno. Istotako tudi veselica v pivarni. Tudi z materialnim uspehom smemo biti zadovoljni. Korporativno so se udeležili: narodna čitalnica v Cerknem, bralno društvo iz Spodnje Idrije ter kmetijska podružnica iz Godoviča. Bilo je še mnogo drugih gostov, domačih in tujih.

Naše dramatično društvo je pričelo dobro delovati. Trikrat nas je že razveselilo raznimi igrami. Predstavljalo se je prav dobro, kar je tem hvalevrednejši, ker so nastopale večinoma nove močiji. Nadejati se je v prihodnje še lepših uspehov.

Volitve v naš občinski zastop so završene. Zmagala je narodna stranka na vsej črti. Konservativci so se udeležili volilnega boja le v II. in I. razredu. V drugem so bili poraženi popolnoma, v prvem pa so dosegli neznanen uspeh. Včeraj je bila volitev župana. V zmislu uspeha volitev moral se je umakniti dosedanji župan Fran Didič še mlademu, ali vendar v obče spoštovanemu gospodu Dragotinu Lapanjji, pravemu nasledniku svojega rajnega očeta in bivšega župana.

Novemu županu na čast bilo je na večer bakljada, prirejena po gasilnem društvu. Svirala je rudniška godba, a bralno društvo mu je zapelo par lepih zborov.

Občinski svetniki so izvoljeni: I. Fran Negode, II. Josip Šepetavec, III. Peter Vidmar in IV. Janez Vončina, rudar. Vsi so vrlo narodni možje.

Danes zjutraj je umrl tu rudniški viši svetnik gosp. Adolf Plaminek. Budi mu zemlja lahka.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 7. julija 1896.

Posl. Pernerstorfer v Trstu. Na drugem mestu smo jeli priobčevati govor posl. Pernerstorferja. Tu le nekoliko opazek o tem govoru. Najprvo bodi pripoznano, da je g. Pernerstorfer dosegel velik govorniški uspeh. On govori res gladko in poljudno; besede mu tečejo spretno in se združujejo v pristne plastične slike o obstoječih odnošajih. Tak govornik sme računati na hvaležnost poslušalcev. In res je mnogobrojno občinstvo do zadnjega hipa napeto pazljivostjo — in tu pa tam viharo odobravanje — sledilo zanimivim izvajanjem gosp. poslanca. Nepreseznim sarkazmom je načrtal paralelo med avstrijskim in angleškim redarjem v označenje svobode, kakoršna je pri nas in kakoršna na Angleškem. Kaj plastično sliko je načrtal g. Pernerstorfer o „državnem pravdniku“, ki konfiskuje „bei Tag und Nacht“ in je prisiljen čitati med drugim tudi toliko neumnosti, da se mu kar v glavi vrti. Drastično je dokazoval, kako neosnovana je trditev, da so le imoviti krogi „državo vzdržajoči živeli“ in dokazal je, da ogromno večino dohodkov dobiva država iz indirektnih davkov, torej iz velike mase konsumentov, iz nižjih slojev.

S kratka: mnogo dobrega in pametnega je povedal g. Pernerstorfer, marsikaj pa takega, proti čemer se postavlja po robu naša duša. Srca človeška, ki še niso popolnoma utonila v valovju materialističnega naziranja in ki imajo še vere in tudi idealizma, imajo vse drugačne misli o našem Odrašeniku, nego g. Pernerstorfer. Nam je Kristus Odrašenik, božje bitje, ne pa samo „sin tesarskega mojstra“ in „najveličastnejša prikazen v zgodovini človeštva“.

Na izvajanja g. Pernerstorferja hočemo reagovati o drugi priliki; le onega mesta bi se radi doteknili, kjer je govoril o domovinski ljubezni in o narodnem čutu, da obrani socijalno demokracijo pred raznimi očitanki v tem pogledu. Hvaležno jemljemo na znanje — in želimo, da si zapomnijo to tudi izvestni slovenski socijalni demokratje — izjavo g. poslanca, da načela socijalne demokracije niso nasprotna domovinski ljubezni in narodnemu čustvovanju; in ker je obsojal one, ki hočejo kratiti drugim ne le telesno hrano, ampak tudi duševni razvoj, duševno hrano.

Lepo je govoril gosp. poslanec. In ravno zato, ker je toli lepo govoril, ne moremo razumeti, kako more vztrajati v parlamentu med istimi, ki kratijo narodu slovenskemu sleherni svobodni razvoj in kako je mogel tako pogumno vztrajati med onimi, ki so o glasovanju o celjskem vprašanju odrekli narodu slovenskemu tisto mrvico duševne hrane?! Gosp. poslanec je obsojal načelo „politiške posesti“ kakor nemoralno, a tudi on je bil med istimi, ki so — sklicevaje se na posestno stanje — glasovali proti celjskemu gimnaziju! Morda je bil mož slabo poučen o narodnostnih odnošajih na jugu, morda ga je poučil ravno ta shod, da ni posebno podkovan o etnografskih odnošajih v državi; morda, vsaj po nekaterih njegovih lastnih izjavah smeli bi soditi tako, da so se mu nekoliko zbistрили pojmi o „italijanstvu“ našega mesta. Toda tudi o tem drugi pot.

Deželni zbor kranjski se je sešel včeraj v posebno zasedanje. Deželni glavar se je spominjal najprej smrti nadvojvode Karola Ludovika, pripomnivši, da je deželni odbor v imenu dežele izrekel iskreno sožalje na izgubi, ki je zadela cesarsko hišo. Potem se je deželni glavar spominjal smrti posl. Kluna. V krepki starosti je moral ostaviti ta svet. V tolažbo mu je bilo, da mu je bil ob smrtni uri na strani stari prijatelj in brat Slovenec Nabergoj, da je torej zadnje besede čul v slovenskem jeziku. Danes, ko se zadnjikrat zapíše ime Klun v zapisnik, zabeleženo bodi tudi sožalje deželnega zbora. Potem so poročali razni poslanci o letnem poročilu dež. odbora. Načelnikom finančnega odseka je bil namesto pokojnega Kluna izvoljen posl. dr. Pappež. Prihodnja seja bode v četrtek.

Stranke na Moravskem. Poleg dosedanjih strank med Čehi in Nemci na Moravskem zasnovala se je sedaj še jedna: katoliška in narodna stranka. Dvomimo, da je bila res potreba za osnutje te stranke. Sosebno naglašajo tudi staročeski listi, da se je s tem brez potrebe

rušila sloga v narodno-českem taboru. In ako hočejo gospodje, ki so zasnovali novo stranko, res izvrševati, kar obetajo v svojem programu, potem še-le prav ne moremo razumeti, zakaj so zabili kol v organizacijo — pustimo na strani mladočeško „ljudsko stranko“ — stare narodne stranke. Nova stranka pravi v svojem programu: „da zahteva, da si narod češki ohrani neskrčeno dedščino svojih očetov: cirilometodejsko vero, ljubezen do domovine in naroda; da mora biti zakonodajstvo prošinjeno krščanskimi načeli“. Nadalje zatrja program, da se nova stranka ne bode umikala pred vlado, da bode branila koristi in prava svojega naroda, toliko v deželah krone sv. Vavla, kakor tudi v vsej državi. Potem nadaljuje: „Krščanska načela zahtevajo pravičnosti. Zato bomo zahtevali žilavo, da se povsodi uveljavi popolna enakopravnost“. Program zahteva razširjenja samouprave in pa versko vzgojo otrok. Slednjič zatrja, da noče rušiti sloge v narodu, ampak storiti da hoče vse mogoče, da se ista zopet obnovi!

Kdor je le količkaj pazno prečital te poglavitne točke programa nove katoliške narodne stranke, mora zmajevati z glavo: čemu pravo za pravo se je ustanovila? Saj ta lepi program je last stare narodne stranke!! In vsekako je jako čuden način, kakor hočejo delati za zopetno združenje vseh sinov naroda, s tem namreč, da so strankarsko življenje še bolj — razcepili. Res čuden način „druženja“!

Še jedne opazke v programu ne smemo prezreti; tam namreč, kjer pravi, da bode nova stranka branila prava svojega naroda ne le v deželah krone sv. Vavla, nego po vsej državi. Na koji podlagi hoče braniti prava svojega naroda izven teh dežel? Na podlagi državnega prava ne more storiti tega. Torej? Gotovo le oprta na načelo narodne enakopravnosti. Zato menimo, da bi zastopniki naroda češkega za sedaj morali posvečati vsaj toliko pozornosti izvedenju brezpogojne enakopravnosti po vsej državi, kolikor je posvečeno državni pravu. Tako bi ojačili svoje lastne rojake po raznih pokrajinah — sosebno na Dunaju — in ojačili bi tudi nas Hrvate in Slovence, njih najbolj in najzanesljiveje zaveznike. Do uresničenja pristrskih želja — in državno pravo je pristrska želja vsega naroda češkega — pa morejo pripomoči v prvi vrsti — prijatelji. Z izvedenjem popolne enakopravnosti, in po istej z ojačenjem avstrijskega slovanstva sploh, bil bi še-le ustvarjen pogoj za uresničenje želje naroda češkega, ker bi bila — to je logično — zlomljena moč njega nasprotnikov. Nobeno ministerstvo in nobena vlada ne pripomore Čehom do državnega prava, dokler se ne spremeni sedanje razmerje močij in upliva med Nemci in Slovani. Tako sprememba bi pa značila jedino popolna enakopravnost. To naj si zapomni sosebno oportunistička struja v mladočeški stranki: hišo treba zidati od tal gori, a temelj bodočnosti naroda češkega po vsej državi je načelo enakopravnosti.

Bivši papežev nuncij, Agliardi, je včeraj ostavil Dunaj. Mnogo odličnih oseb, zlasti iz visoke aristokracije, je prihajalo po slovo. Med obiskovalci je bil tudi podžupan dunajski dr. Lueger. Moža sta ostala skupaj pol ure in v tem času gotovo nista govorila samo o vremenu. Ta dolgi pogovor med vodjem krščansko-socialne stranke in bivšem nuncijem priča le, kako visoko cerkveni krogi poštevajo to gibanje.

Položaj na otoku Kreta. Danes nam je beležiti le malo vesti, a tudi iz teh je razvidno, da se položanje ni malo ni zboljšalo. Turki v Kandanu so še vedno zajeti po ustaših, zato pa turški vojaki drugod plenijo krščanske vasi. Na tisoče žensk in otrok pričakujejo nestrpnost prihod parnikov, da se popeljejo na Grško. Predsednikom provizorične vlade bode najbrže imenovan vodja ustašev Haajanuhalis.

Vojna v Egiptu. Londonski list „Daily Telegraph“ javlja iz Kaira: V Dongoli (južni Egipt) zbralo se je okolo 20.000 mahdistov, ki so pripravljeni iti v boj proti Anglo-Egipčanom.

Različne vesti.

Odličen gost v Trstu. Včeraj se je pripeljal na Lloydovem parniku „Graf Wurmbrad“ nadškof msgr. Jurij Rajčević iz Zadra v Trst. Nastanil se je v zavodu „Notre Dame de Sion“.

Mestni svet tržaški bode imel jutri ob 7. uri zvečer zopet sejo. Na dnevnem redu je 5 točeka. Najvažnša med temi je sevé nadaljevanje razprave o proračunu.

Za Cirilo - Metodov dar nabrala je gospa Terezija Metlikovič 50 kron 34 stot. Darovali so: preč. g. Ivan Černe, župnik v Barkovljah 10 K.; g. Šuban 1 K.; g. Anton Počkaj 1 K.; ga. Franja Benčina 40 st.; g. Franjo Završek 40 stot.; g. Pertoh 2 K.; g. inženir Živic 2 K.; gg. Mavrin, Trobec, Rotar, Pečenko in družina Škringer po 1 K. Babič Gregor 40 stot. N. N. 10 stot. N. N. 10 stot. g. Jakob Perhave 2 K., g. Valenčič 2 K.; ga. Ana Cotič 2 K. Antonija Urdič 60 stot.; Norbesta Rožička, Viktorija Žbona, Terezija Urbančič, Antonija in Franja Kompare in g. Ivan Kerže po 2 K. V veselje družbi pri Jakob Svetinu v krčmi g. Toma Lukšiča 11 K. 34. stot. — Te svote so se izročile ženski podružnici tržaški.

Nadalje so darovali malinovca in sladčice po gospej Metlikovič: Gospa Terezija Metlikovič 2 steklenici gg. Jakob Perhave, Jakob Sotler, Anton Žitko „dva prijatelja“ in Dragotin Colja po 1 steklenico, g. Anton Lampe sladčice.

Cirilo - Metodov dar. Moški podružnici družbe sv. Cirila in Metoda so darovali v ta namen: vel. g. Oskar Polley c. k. obrtni nadzornik izdatno svoto 40 kron, veleč. g. Matej Rebolj župnik v Truskah, 10 kron, g. Ivan Gregorič, posestnik v Škorklji, M. Mandić, A. Bogdanović po 2 kroni, g. Ivan vitez Nabergoj državni poslanec 5 kron, g. J. L. za prijatelja 12 kron. gg. Stržinar Matej in Ribarič Anton, trgovec v Trstu po 4 krone, Milavec Jakob iz Maribora 1 krono, dva šahista in dva kibica vsak po 1 krono in Flenčakajnerji 2 kroni 40 stot. Lepa hvala požrtvovalnim in rodoljubnim darovalcem.

Za družbo sv. Cirila in Metoda na Greti je daroval g. Napoleon mlajši, od dobljene stave z Matičetom iz Oljk, 2 kroni.

Razpisana štipendija. Tržaška trgovinska in obrtna zbornica razpisuje dva štipendija iz ustanove „Fran Josip“ za dijake tržaške državne obrtne šole. Jeden teh štipendijev iznaša 600 gl. Namenjen je kojemu siromašnemu gojencu te šole, ki obiskuje oddelek za stavbarstvo in ki je dobrim vspehom napravil izpit zrelosti. Namen temu štipendiju je ta, da more dotičnik potovati v nadaljnje svoje naobražanje.

Drugi štipendij iznaša 400 gl. To svoto je razdeliti med tri ubožne in marljive gojence omenjene šole, ki obiskujejo tečaj za ornamentalno klesarstvo, ali pa tečaj za ornamentalno slikarstvo. — Prošnje tekom 30 dni tržaški borzni deputaciji.

C. kr. državni gimnazij v Trstu objavil je svoje poročilo za šolsko leto 1895/96. (46. leto obstanka). Iz statističkih podatkov posnemamo, da je bilo koncem omenjenega šolskega leta na tem zavodu 389 učencev (388 rednih, 1 zasebni). Iz Trsta bilo jih je 253, iz Primorske 69, iz drugih avstrijskih pokrajin 52, iz Ogerske 5, iz Italije 3, iz Nemčije 3, iz Rusije 1, iz dežel izven Evrope 3. Po narodnosti (materinem jeziku) bilo je: Slovencev 104, Nemcev 143, Italijanov 117, Srbo-Hrvatov 14, Čeh 1, Grkov 4, Angležev 4, Rusa 2. Po veroizpovedanju pa: 330 katoličanov, 8 pravoslavnih, 28 protestantov in 23 Židov.

Senator iz Italije v tržaški c. kr. državni obrtni šoli. Vrabci na strehah tržaških več ali manje ponosnih palač čivkajo o poslednjih pomenljivih obiskih, s kojim sta „počastila“ bivši vojni minister italijanski, general Mocenni, in za njim italijanski admiral Accini Trst in pa še koje drugo mestice in mesto naše države. O obisku italijanskih dijakov v Poreču in o sijajnem vsprejemu in pogoščanju istih niti ne govorimo več, kajti to je bila po menenju „bratov“ v Istri popolnoma „privatna stvar“. Te dni pa je prinesel, kakor smo že sporočili, profesor in senator Brioschi, vodja tehniške šole v Milanu, oceno italijanskih veščakov o načrtu za vodovod v Trstu, koje so narisali italijanski strokovnjaki. Profesor Brioschi je „počastil“ o svojem bivanju v Trstu tudi tukajšnjo državno obrtno šolo. Ogledal si je velikim zanimanjem ves zavod jako natančno in se baje izjavil jako pohvalno o šoli. (Bržkone radi tega, ker je poučni jezik izključno italijanski. Stavec). — Čudno je, da se je kar h krati vzbudilo tako živo zanimanje italijanskih odličnjakov za „neodrešeno“ avstrijsko Primorje. Jeden si ogleduje to

zemljo po kopnem, drugi prihaja po morju baš bratom od družbe „Lega nazionale“ v naročje in tretji si celó ogleduje državno šolo v Trstu. Kam meri vse to?

O shodu v Št. Petru smo prejeli nastopni popravek:

Sl. uredništvo „Edinosti“

v Trstu.

Opiraje se na §. 19. tiskovnega zakona, prosimo, da sprejmete stvarni popravek, kakor sledi:

V št. 70. svoje „Edinosti“ pišete v uvodnem članku, naslovljenem „Ponesrečen krščansko-socialni shod v Št. Petru pri Gorici“, med drugim tudi to-le: „Na zborovanji so povdarjali, da se udajajo vodstvu dr. Gregorčiča ter da ga spoštujemo, — postranski pa se je zvedelo, da je bil ta shod namreč sklican v povse druge namene nego za razpravljanje krščansko-socialnega programa, ki je bil le na videz na dnevnem redu.“

To domnevanje potrjuje tudi dejstvo, da so se po deželi razpošiljala pisma, v katerih se je povdarjalo, da dr. Gregorčič ne sme biti več izvoljen, on da mora pasti. Taka pisma pa prihajajo iz znane kovačnice, v kateri sodelujejo tudi nekateri sklicevatelji šempeterskega shoda. — Podpisani slovesno izjavljamo:

1. Ni res, da je bil shod sklican v povse druge namene, nego za razpravljanje krščansko-socialnega programa...

Res je, da je imel shod namen poučiti ljudstvo o „kmečkem“, „obrnem“ in „delavskem vprašanji; in samo ta namen in nobenega drugega ne!“

2. Res je nadalje, da se je stvarnost in nestranskarstvo shoda zatrjevala i ustmeno i pisмено merodajnim osebam v Gorici in se je še posebej v pozdravu na shodu absolutno izločilo vsakršno politiko.

Odločno torej obsojamo zlobno in zvito podtikanje dopisnikov in ga tem potem slovesno pozivljamo, naj navede tistega izmed podpisanega sklicevalnega odbora, kateri bi bil kedarkoli razpošiljal pisma, povdarjaje, da dr. Gregorčič ne sme biti več izvoljen, on da mora pasti. —

V Št. Petru pri Gorici, dne 5. julija 1896.

Sklicevalni odbor:

Fr. Knavs, Ant. Jakončič, Fr. Černic, M. Lovrenčič, Blažica Ivan.

Že zopet! Neki dunajski list je prinesel te dni vest, ki gotovo — ne razveseli posebno naših čitateljev. Objavlja namreč p. n. gospodom davkoplachevalcem, da naša vojska dobi nove veliko laglje puške in bode nabava istih stala čedno svetico 80 do 100 milijonov. Da pa ne bode preobčuten učinek na žepe p. n. gospodov davkoplachevalcev, uvedejo se nove puške postopno, 15 do 20.000 vsako leto.

Veselica „Slovanskega pevskega društva“ minole nedelje se je popela do prekrasne narodne slavnosti. Udeležba je bila uprav ogromna. Vrt „Mondo nuovo“ je bil jako ukusno odičen narodnim trobojnicami in lampijoni. Žal, da se je godba nekoliko zakasnila, vsled česar je ljudstvo postalo nekoliko nestrpno.

Zajčev zbor „Šumski car“ pel je pevski zbor „Slov. pevskega društva“ prav precizno in ubrano. Le žal, da ni dosegel istega efekta, kakoršnega bi bil sicer gotovo, ker je občinstvo še vedno prihajalo in ni sledilo petju potrebno pazljivostjo. Uverjeni smo, da o drugi priliki doseže ta zbor popolen efekt. Mešani zbor Vilharjev „Ustaj“ pa je očaral vse občinstvo. Pel se je jako precizno; naglaševanje je bilo skrbno, kar priča o jako dobri šoli. Na burno zahtevanje moral se je ponoviti. Isto velja o mešanem zboru „Pozdrav“. I ta skladba se je uprav omilila poslušalcem. Ker ploskanje ni hotelo ponehati, dodal se je še mešani zbor (nova pesem) „Oj planine!“. Pevske točke je zaključil že poznani, a po svojem napevu in po tekstu prekrasni zbor „Slovenec in Hrvat“. Tudi ta zbor se je moral ponavljati ob frenetičnem ploskanju. Misel slovensko-hrvatske vzajemnosti se je tako ukoreninila v naša srca, da vsikipe ista vsikdar, kadar koli zadoné akordi te veličastvene pesmi.

Posebno naslado smo poslušali ta pot mnogoštevilni zbor združenih škedenjskih in tržaških tamburašev. Dolgo že nismo čuli tako močnega in tako izvežbanega tamburaškega zbora. Eliktrizo-

